

Theologia Scholastica

Quinque Tomis Comprehensa ... ; Cum Triplici Indice

De Deo Atque De Ejus Possessione Cum Triplici Indice

Ulloa, Joannes de

Augustae Vindelicorum [u.a.], 1719

Caput VIII. De processione secundæ Personæ, ubi duæ Primariæ
difficultates.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81382](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81382)

tionem non est imperfectio. Itā solum repugnat, eidem simplicitati compositio actualis, non autem virtualis, id est summa simplicitas, quæ compositioni æquivaleret non quoad omnia sed solum quoad non inclusionem Relationum in essentia, cui non inclusioni nulla inest imperfectio.

CAPUT VIII.

De Processione secunda Persona.

XCIV. **P**rocessio Primæ nulla est.

3.ª Verò coincidit quoad duas præsentis difficultates cum Processione secundæ, & hæc de causa de Processione 2.ª singillatim agemus. Duæ sunt difficultates. 1.ª Ex qua cognitione procedat Verbum Divinum. 2.ª Cur hoc potius, quam Spiritus sanctus sit Filius. Resp. ad primam. Si loquamur in sensu Logico & mentaliter præcisivo, procedit ex sola cognitione objecti illius, quod præcisio significaverit v.g. Verbum prout Patris; procedit ex sola cognitione Patris. Verbum prout necessarium, ex sola cognitione veritatum necessariorum. Verbum prout contingentium ex sola cognitione veritatum contingentium. Nam sicut homo, præcisè ut animal, præcisè est vivens sensibile, licet à parte rei multa alia habeat prædicata; Itā Verbum præcisè ut Patris v.g. præcisè supponit hanc cognitionem (de ratione quippè omnis Verbi, ac locutionis prudentis est præsupponere cognitionem illius, cuius est locutio mentalis, seu Verbum) At eatenus procedit ex cognitione, quatenus eam præsupponit; ergo si ut tale præcisè supponit unam cognitionem, & ut talem præcisè supponit alteram, fiet, quod ut tale præcisè procedat ex una cognitione, & ut tale præcisè procedat ex altera.

XCv. Caterum si loquamur in sensu reali, & objectivo Verbum Divinum per se habet procedere ex omni prorsus cognitione divinâ, nullâ excepta; sed æquivocè; nam *per se absolute* habet procedere ex omni cognitione divina necessaria, & *per se conditionate* ex omni contingente, nimirum sub conditione, quod ea detur in Deo. Probatur. Verbum Divinum in sensu reali procedit ex cognitione illorum, quorum in sensu

reali est expressio, seu locutio. At in sensu reali est *per se absolute* expressio, seu locutio omnium, quæ Deus necessariò cognoscit, sive illa sint entitativè Divina, ut essentia, relationes, attributæque omnia, sive sint adæquatè distincta à Deo, ut intrinseca rerum possibilitas: & *per se conditionate* eorum, quæ Deus contingenter cognoscit, ut sunt actus liberi ipsius Dei, & Creaturæ, sive absolute, sive conditionate existentes; Ergo in sensu reali Verbum Divinum procedit ex omni cognitione divina; ex necessariis quidem *per se absolute*, ex contingentibus autem *per se conditionate*, quatenus per se solum habet procedere ex illis, casu quo existant, & præcindit ab hoc casu. Major est certa. Repugnat quippe Verbum Divinum esse expressionem, seu locutionem mentalem eorum, quorum cognitionem non supponit, aliàs Pater loqueretur per Verbum, id, quod non præcognoscit, obnoxiusque foret ei exprobandi. *Nescis, quid dicas.* At Verbum procedere ex aliqua cognitione stat unice in eo, quod illam præsupponat: ergo si præsupponit cognitionem eorum omnium, quorum est locutio mentalis, procedit ex cognitione eorum omnium.

XCvi. Min. etiam patet. Quoniam verbum est expressivum eorum omnium, quæ Pater loquitur per Verbum ipsum Divinum, quæque in Verbo ipso sunt cognoscibilia: sed Pater, cum nequè adæquatè, nequè inadæquatè sit mutus, loquitur omnia omninò, quæ cognoscit (& quidem non per Verbum creatum) necessariò quidem absolute ea, quæ necessariò absolute cognoscit; necessariò autem conditionate ea, quæ necessariò cognoscit sub hypothese, quod sint cognoscibilia. Quia infinita vis locutiva Patris ipsum determinat, ut nihil reticeat eorum, quæ cognoscit, sicut infinita perspicacia mentis Divinæ ipsam determinat, ut nihil ignoret eorum, quæ cognoscibilia sunt. Deinde nullum est objectum excogitabile, quod non sit cognoscibile in Verbo eo modo, quo verè cognoscibile fuerit, aliàs Verbum divinum esset adæquatè, vel inadæquatè mutum, quandoquidem non esset locutio eorum omnium, quæ Deus scit: Ergo verbum Divinum in sensu reali

reali est per se absolute locutio mentalis omnium necessariorum, & per se conditionate omnium contingentium.

XCVII. Unde primo: cum dictio, & locutio sit productio Verbi, atque in Divinis solus Pater Verbum producat, quia hoc neque est Filius sui ipsius, neque Spiritus sancti; sed solius Patris, inde est, quod in Divinis solus Pater dicit, seu loquitur ad intra, quamvis locutiones in creaturis, utpote opera ad extra, sint communes toti Trinitati: Item licet cognitio verbo præcedens communis etiam sit. Quia licet cognoscere, & loqui mentaliter sint in creaturis idem realiter, & virtualiter; sed non in divinis, quia ibi distinguuntur virtualiter, eo quod *cognoscere* est commune tribus personis, *loqui* autem, seu producere Verbum, est caracteristicum Patris, unde datur capacitas, ut aliæ duæ personæ *cognoscant*, quin *dicant*, aut *loquantur ad intra*, id est quin producant Verbum. Quod si inferas, fore personas mutas: distinguam, ad intra concedo, quia fide constat illas duas non producere Verbum æternum; ad extra nego.

XCVIII. Unde 2.º sicut in Deo non distinguimus virtualiter geminum intellectum: unum cognoscitivum necessariorum, alterum contingentium, nempe quia idem intellectus Divinus realiter, & virtualiter simplex, est per se ab intrinseco determinatus, absolute quidem ad actualem cognitionem veritatum necessariorum; conditionate vero ad actualem cognitionem contingentium, ita ut determinatio actu cognoscentis constituatur per intellectum, & cognitionem; Unde patet locus, ut detur intellectus divinus, etiam si actu non cognoscat objectum A existere, eo quia illud non existit. Similiter non distingue virtualiter duplex Verbum divinum, quicquid sit de imperfectis nostris præcisionibus, & reduplicationibus: unum expressivum necessariorum; alterum contingentium; sed idem prorsus verbum divinum realiter, & virtualiter indivisibile, est per se intrinsece determinatum absolute quidem, ut sit expressio, seu locutio mentalis omnium prorsus necessariorum; Conditionate vero omnium contingentium; nempe sub conditione quod tali aut tali modo

cognoscantur à DEO. Constituitur quippe denominatio actualis locutionis per ipsam etiam locutionem Divinam sicut denominatio actu cognoscentis. Cumque Verbum Divinum utpote entitativè necessarium distinguatur virtualiter ab ea cognitione utpote contingente, idcirco datur locus, ut existat Verbum divinum, licet neque actu procedat ex cognitione objecti A, neque ipsius sit locutio, eo quod illud non sit in rebus. Eodem prorsus modo discurrendum est de Spiritu sancto, nempe procedere ex omni prorsus amore, qui est in DEO, sed æquivocè.

XCIX. Trifariam invadunt adversarii hanc conclusionem. Primò, Verbum non procedere ex cognitione contingentium; 2.º non procedere ex cognitione totius Trinitatis. 3.º Admittendam esse distinctionem virtualem inter Verbum necessariorum, & Verbum contingentium. Ad 1.um & nihil entitativè necessarium potest præsupponere *absolute* quidpiam contingens, ut tale; nam cum fundamentum connexionis metaphysicæ absolute deficiat deficiente termino, sequeretur, aut contingens esse necessarium, aut è contra. At vero entitativè necessarium potest intimè connecti *conditionate* cum contingente, nempe cum tali, vel tali denominatione, ut habenda pro casu, quo illud contingens existat in rebus. Sic intellectus Divinus entitativè necessarius intimè connectitur cum cognitione enunciante absolute existentiam alicujus creaturæ pro casu, quo hæc existat: sic Omnipotentia intimè connectitur cum suo influxu in quamlibet creaturam pro casu etiam, quo hæc existat. Hoc in præsentiarum. Cum Pater celare nequeat Filio quidquam ex eis, quæ scit, prorsus necessarium est, quod per quicumque divinam cognitionem producatur Verbum, id est cuius Divinæ cognitioni respondeat locutio mentalis: Sed servatis servandis. Verbum hoc *intimè absolute* connectitur cum cognitione veritatum necessariorum; cum cognitione autem contingentium non nisi *conditionate*, scilicet pro casu, quo illa contingentia existant; ergo neque sequitur hæc evadere tam necessaria absolute, quam ipsum Verbum Divinum; neque hoc

hoc esse tam contingens, quam creaturas. Et aliàs sanè idem argumentum obijcere poterat contra intellectum Divinum, & Omnipotentiam.

C. Idem dico de Spiritu sancto, cujus entitativa necessitas non destruitur, ex eo, quod per se essentialiter habeat procedere ex amoribus contingentibus sub hypothese, quod sint in DEO: Hoc solo discrimine, quod cum DEUS non possit non agnoscere creaturam existere eo ipso quod hæc existat; idcirco non potest Verbum non procedere ex cognitione creaturæ eo ipso, quod illa existat; Cæterum cum possit non amare creaturam, licet ea sit bona utcumque, eo quod nulla bonitas finita (utpote multis imperfectionibus corrupta saltem physice) necessitat divinam Voluntatem ad sui amorem; Idcirco fieri potest, quod Spiritus sanctus non procedat ex amore creaturæ, licet hæc sit bona: scilicet quia DEUS non vult amorem illum concipere. Hinc primò falsum est, quod Verbum Divinum existeret, & non existeret pro nostro arbitrio; nam licet sic existat noster actus liber, & consequenter Divina visio ipsius, ex qua dicimus Verbum procedere; attamen cum verbum non connectatur per se absolute cum hac visione, sicut neque infinita perspicacia intellectus Divini, idè subsisteret in rebus, licet ea visio Divina non daretur, sed contraria, ex qua tunc procederet. Quocirca supposito quod DEUS conservet in nobis ex mera sua voluntate libertatem indifferentiæ divinum Verbum pro nostro libito procedit ex hac, vel illa cognitione Divina, quatenus pro nostro libito existit hæc, vel illa cognitio divina; sed verbum non existit in rebus pro libito nostro.

C.I. Hinc secundò salvatur libertas Christi D. nam licet hujus operationibus Theandricis præcedat inevitabiliter unio hypostatica immediatè connexa cum Verbo Divino, cujus est unio physica; attamen cum Verbum non habeat per se absolute procedere ex cognitione illarum operationum; sed tantum per se conditionatè sub conditione, qua illæ existant; Indè est, quod nequè Verbum, nequè hujus unio connectuntur per se absolute cum eis operationibus; Ergo

non probatur eas nasci à principio per se absolute connexo cum illis, tamen si procedant à principio connexo cum illis sub hypothese, quod existant, quæ connexionis species non officit libertati. Verum est, quod verbum, ut actualis absoluta locutio, & expressio earum operationum est absolute connexum cum illis, & verbum ut actu est in Christo D. est actualis absoluta locutio earum operationum, quas eliciturus erat Christus; Verumtamen unio hypostatica non connectitur absolute cum Verbo, ut actuali absoluta expressione illarum operationum, quia solum est unio verbi, ut actu est secundum ea tantum, quæ ipsi verbo sunt absolute necessaria. At licet ut actu est, sit absoluta locutio illarum operationum, non est ipsi absolute essentialis, esse actualem locutionem illarum, quia eatenus est locutio illarum, quatenus procedit ex illarum cognitione; Et, jam dixi non procedere per se absolute, sed tantum conditionatè ex cognitione illarum; ergo non habes unionem physicam hypostaticam præcedentem eis operationibus, inevitabilè quæ à Christi humanitate, esse immediatè, aut mediatè connexam absolute cum illis.

C.II. Demum salvatur libertas in duabus Divinis Personis Filii, & Spiritus sancti, quoniam licet hujus personalitas præsupponat sive essentialiter absolute, sive contingenter omnem actum liberum divinæ Voluntatis, eo quia ex omni illo procedit; item licet personalitas verbi præsupponat similiter cognitionem divinam cujusvis actus Liberi DEO, eo quia ex omni ea procedit; Veruntamen cum libertas utriusque personæ non consistat in ipsis personalitatibus, sed formaliter in sola voluntate virtualiter distincta ab eis: cumque hæc voluntas utpote una, eademque in tribus Divinis personis, nequè essentialiter, nequè contingenter præsupponat actus liberos, aut eorum absolutam scientiam, idcirco neutrum præsupponitur ab eo, in quo stat formaliter libertas divinarum Personarum; licet alterutrum præsupponatur respectivè ab eo, in quo non stat formaliter Divina libertas. Quapropter sicut non solum anima, sed etiam ipse homo absolute est liber, quia licet libertas non competat materiæ pri-

mæ

mæ, competit tamen animæ, quæ homini est essentialis; ita unaquæque Divina persona est libera in decretis divinis, quia licet hæc libertas, utpotè attributum commune, non stet realiter, & virtualiter in ipsis personalitatibus; statamen in Divina Voluntate quæ una, & indivisa est in omnibus, & singulis Personis Divinis.

CIII. Secunda classis continet argumenta, quibus multi probant Verbum Divinum, aut procedere ex sola cognitione Divinæ essentiæ, aut ex sola cognitione Patris, & consequenter non ex cognitione totius Trinitatis. Eam solves, si advertas primò: ex eo, quod Verbum procedat ex cognitione Spiritus sancti, non sequitur esse imaginem naturalem illius, quoniam imago naturalis sonat Filiationem; At licet Verbum procedat ex cognitione Spiritus sancti, nec non sui ipsius, tamen nec est Filius sui ipsius, neque Spiritus sancti, quia licet procedat ex ea cognitione, non tamen producit physicè à se ipso, vel à Spiritu sancto; ergo licet procedat, &c. Neque sequitur absurda ulla reciproca prioritas; sicut enim absque absurdo finis, ut intentus, est prior mediis illum physicè causantibus, & consequenter est prior se ipso, ut actu existente; nempe quia totum hoc negotium consistit unice in eo, quod finis exciter suum desiderium, & hoc impellat hominem, ut ponat media, & hæc physicè exequantur existentiam ipsam finis, in qua causalitatum serie non latet ullus anguis, quia non est reciproca causalitas in genere physico, sed partim in physico, & partim in genere motivo. Ita licet Verbum procedat ex cognitione intuitiva sui ipsius, atque Spiritus sancti, & hæc cognitio præsupponat utrumque, ut præsentem, ac existentem, tamen cum neutrum supponat in genere physico, sed objectivo tantum & motivo (in divinis quippe non dantur, nisi duæ solæ productiones physicæ, ut supra dictum est) idcirco neque sequitur Verbum esse physicè prius se ipso, neque Spiritum sanctum esse in signo physicè priore ad Verbum; sed duntaxat Verbum, ut cognitum, & Spiritum sanctum ut cognitum, id est utriusque cognitionem esse in signo priore ad Verbum. Ubi solum

L 3

deprehendes mutuam prioritatem in diverso genere, uno subjectivo, scilicet divinæ cognitionis ad Verbum: altero objectivo tantum, scilicet Verbi, & Spiritus sancti ad eam cognitionem, quod benè cohæret cum eo, quod Verbum producat physicè Spiritum sanctum, & non se ipsum.

CIV. Secundò tamen res contingens nequeat procedere ex visione absoluta sui ipsius, quia destrueretur libertas ad illam, reddereturque imprudens Decretum divinum efficiendi illam, quas duas rationes urgebo infra; Et hac de causa non ideò res contingens sit, quia Deus videt illam esse: sed è converso, ideò videat illam esse quia est (nempe quia intuitiva cognitio rei contingentis non ponit, sed præsupponit rem) attamen cum in Deo non detur libertas, aut decretum contingens respectu Verbi quoad existentiam hujus necessariam, idcirco neutrum ex istis duobus absurdum sequitur ex eo, quod Verbum procedat ex Divina visione absoluta, & determinata sui ipsius, & consequenter neque ex eo, quod tam verbum sit, quia cognoscitur à Deo, quam cognoscatur, quia est (licet hæc duæ causales habeant sensum diversum, ut nuper dicebam) Et demum neque ex eo quod ea cognitio divina, & ponat & præsupponat Verbum in diverso sensu.

CV. 3.º Verum est, quod Verbum tantum procedit ex cognitione, quæ est in signo priori ad ipsum. Sed falsum, quod hæc cognitio solum repræsentet ea, quæ sunt in eo signo, & consequenter duntaxat repræsentet Paternitatem. Sicut enim cognitio, quæ est in hoc loco: potest sine falsitate exprimere ea, quæ non sunt in hoc loco; sed in anteriore, vel posteriore, scilicet quia non enunciat illa esse in hoc loco, sed in hoc loco enunciat illa esse vel Toleti, vel Constantinopoli; Ita cognitio, quæ est in signo priore ad Verbum sine falsitatis periculo potest enunciare illa, quæ non sunt in eo signo priore, sed in alio posteriore; nempe quia non enunciat illa esse in eo signo; sed in eo signo enunciat illa esse in aliis signis. Ergo potest enunciare Verbum ipsum, ac Spiritum sanctum, licet neuter sit in eo signo priore ad Verbum; Et

sic

sic solvitur argumentum validum Patris Alarcon. Similiter verum est, quod solum præcedit per se primò ad Verbum id quod per se primò est in signo priori ad Verbum. Sed falsum est, quod in eo signo solum sit per se primò terminatio essentiae ad paternitatem, id est paternitas sola. Licet namque in eo signo non detur alia terminatio essentiae ad aliam personam divinam, id est non detur alia persona Divina; tamen ultra Paternitatem datur per se primò in eo signo alius conceptus objectivus, nempe cognitio essentiae, & Paternitatis & totius Trinitatis; quia ob nostram Cardinalem rationem datur in eo signo cognitio eorum omnium, quorum Verbum divinum est per se absolute expressio, seu locutio; aliàs foret locutio irrationalis. At per se absolute est locutio non solius terminationis essentiae ad Paternitatem; sed totius etiam Trinitatis, aliàs vel non daretur Verbum Divinum expressivum Trinitatis, vel verba divina multiplicanda essent: ergo: Denique cum huiusmodi necessaria cognitio totius Trinitatis realiter & virtualiter identificetur cum essentia Divina, & hæc neque generet, neque generetur; ideò, quæ hæcenus dixi de prioritate illius, respectu Verbi, & de processione huius ab illa, non sunt intelligenda de illa in abstracto, & cum præcisione à Paternitate, sed de illa, ut in hoc concreto *Pater*; ita ut sola Paternitas sit principium reale productivum Filii, præfata vero cognitio reduplicativè, ut in Patre, sit illud, ex quo verbum procedit.

§. Secundus.

CVI. 3.^a Classis continet argumenta illa speciosa; sed nobis non vera, quibus multi authores, præsertim P. Herrera conantur suadere Verbum Divinum esse virtualiter multiplex, & tot esse verba Divina invicem virtualiter distincta, quot sunt veritates à Deo cognoscibiles, ac inter se independentes. Undè distinguunt verbum, prout necessarium, à Verbo prout contingentium. Cæterum, quia distinctionem virtualem, tam acclivem intellectui nostro, nec in divinis admittere debemus, nisi ubi ratio Theologica prorsus convincat; & quia ex opposita sententia sequitur esse infinita Verba Divina virtualiter distin-

cta cum sint infinitæ veritates mutuò inconnexæ, cognoscibiles à Deo, propterea sicut non distinguimus virtualiter Patrem prout generativum verbi necessarium à Patre prout generativo verbi contingentium; sed unicum Patrem unitate etiam virtuali cognoscimus, ita unicum verbum, & unicum Spiritum sanctum, unitate virtuali.

CVII. Objectiones repelles si adversitas primò. Illæ reduplicaciones solemnes adversariis v. g. Verbum, ut Trinitatis, ut necessarium, ut contingentium, & similes, geminum habere possunt sensum; unum Logicum mentaliter præcisivum, alludentemque ad nostrum inadæquatum modum cognoscendi res. Alterum objectivum, & realem significantem Verbum ipsum divinum prout in se ipso est à parte rerum. In primo sensu jam dixi initio huius capitis verbum prout necessarium non esse Verbum prout contingentium; sicut homo prout Animal non est homo prout rationalis: ex vi namque huius solius expressionis *Verbum prout necessarium* nequimus dicere illud esse verbum, seu locutionem veritatum contingentium, & ex vi præcisæ huius expressionis *Verbum prout expressivum Romæ*, nequimus asserere esse expressivum Londini. Hoc est verum; non tamen probat in Verbo ipso Divino esse multiplicitem ullam virtualem, sed possibiles esse in nobis infinitas cognitiones inadæquatas, & præcisivas, quibus, instar multiplicis, agnoscamus rem prorsus simplicem, quod non nego. In 2.º sensu est falsum, quod Verbum prout necessarium non sit Verbum prout contingentium: nam sicut idem intellectus Divinus realiter, & virtualiter simplex, est per se absolute cognoscitivus necessarium, & per se conditionatè cognoscitivus contingentium sub conditione, quod hæc sint cognoscibilia: Undè fit, quod intellectus, ut cognoscitivus necessarium non sit virtualiter distinctus ab intellectu, ut cognoscitivo contingentium illo *ut* alludente ad objectivas realitates.

CVIII. Ità idemmet Verbum Divinum etiam virtualiter simplex est per se absolute locutio, sive expressio Trinitatis, cæterarumque veritatum necessarium, & per se conditionatè est locutio

Herrera
q. 12. de
Trin.

tio contingentium sub conditione, quod hæc sint verè dicibilia. Undè pariter fiet, quod in sensu reali Verbum necessariorum non sit virtualiter distinctum à verbo, ut verbo contingentium. 2.º quemadmodum intellectus divinus potest considerari vel secundum se, & quasi in actu primo, vel, ut actu cognoscens, & quasi in actu 2.º inspectusque primo modo, est virtualiter etiam unicus; inspectus 2.º modo est quidem virtualiter multiplex multiplicitate cadente, non supra intellectum ipsum, sed supra eas cognitiones, per quas constituitur in esse actu absolute cognoscens; Ità Verbum divinum considerari potest secundum se, & quasi in actu primo, vel etiam in actu secundo, nempe, ut actualis absoluta locutio contingentium, nec non ut actualis, & absoluta locutio necessariorum. Primo modo dico esse adhuc virtualiter simplex. Inspectum 2.º modo est quidem virtualiter multiplex non multiplicitate appellante supra ipsum Verbum Divinum; sed supra utrasque cognitiones, sive scientias, quæ profectò sunt invicem distinctæ virtualiter, & per quas Verbum constituitur in esse actualis locutionis, sive dictionis utrarumque veritatum. Undè nos admittimus distinctionem virtualem inter prædictas cognitiones Divinas; contrarii autem, & hanc, & insuper infinitas alias intra viscera ipsa Verbi Divini.

CIX. Quod autem Verbum constitutur in esse Verbi, seu actualis locutionis talium veritatum per actualem earundem cognitionem, constat: tum ex eo, quod locutiones externæ non consistunt purè, & præcisè in sono aliquid manifestante, aliàs rugitus Leonum, hinnitus Equorum, & reliqua signa externa, quibus belluæ aperiunt suas passiones, essent absolute locutiones; Ergo aliquid addunt præter sonum illum; sed non aliud, nisi specialem objecti cognitionem directricem illius externæ manifestationis; ergo locutio externa constituitur in esse actu absolute exprimentis objectum per cognitionem objecti ipsius; ergo locutio interna, seu verbum mentis, ut actu absolute dicens, sive pronuncians objectum, constituitur per cognitionem ipsius objecti. Tum

etiam, quia verbum, ut actualis absoluta locutio objecti intimè connectitur cum cognitione illius; aliàs Pater loqueretur idipsum, quod prorsus ignorat: Ergo vel constituitur per ipsam, vel per aliquid connexum cum ipsa; non hoc secundum, quia hoc aliquid non potest esse, nisi Verbum aliud contingens, de quo est præsens difficultas, quodquè negatur à nobis, quia sine necessitate admittitur; ergo dicendum, quod Verbum reduplicativè, ut actualis, absolutaque expressio objecti constituitur per ipsius cognitionem.

CX. Nequè obstat hanc præcedere locutioni; nam etiam advertentia, & libertas indifferentiæ præcedunt actionibus nostris, & hæc constituuntur in esse humanarum, laudèque, aut vituperio dignarum per utramque. Et causa efficiens præcedit suæ actioni, & tamen per hanc ipsam constituitur prior in actu secundo respectu ipsius, & intellectus ipse Divinus præcedit scientiæ contingenti, & tamen per ipsam constituitur actu cognoscens. Tum sic; sed divinæ cognitiones circa veritates necessarias sunt virtualiter distinctæ à Divinis cognitionibus circa contingentes, & hæc inter se; quandoquidem potest DEUS scire se esse Unum, & Trinum, se esse Omnipotentem, quin sciat me modo loqui, eo quod possum ego non loqui, etiam si DEUS sit Unus, & Trinus; item scire me modo loqui, quin sciat sonare campanam, eo quod possum ego loqui, quin campana sonet; ergo datur locus, ut Verbum quatenus actualis, absolutæque locutio necessariorum, & quatenus actualis absolutæque locutio contingentium sit virtualiter multiplex, quin multiplicitas hæc appellet supra Verbum ipsum; sed solum supra eas formas, vel quasi formas, per quas constituitur in esse actualis absolutæque expressionis, id est supra divinas cognitiones.

CXI. Dico itaque, argumentis adversariis satisfieri hac secunda multiplicitate, & opus non esse illà primâ; quocirca omnia ea distinguenda sunt, & concedenda si reduplicaciones alludant ad sensum Logicum, & mentaliter præcisivum; sin vero ad sensum realem, & objectivum, subdistinguenda sunt: & concedenda de multiplicitate, seu distinctione.

distinctione virtuali cadente supra formas, quibus Verbum constituitur in esse actualis, absolutæque locutionis; neganda autem de multiplicitate cadente supra ipsum Verbum. Specimen sit. Verbum Divinum, ut Verbum Trinitatis expressivum, est inevitabile à me quoad hanc denominationem. Sed ut expressivum mei actus liberi est evitabile à me quoad hanc denominationem; ergo ut Verbum Trinitatis est virtualiter distinctum à Verbo ut Verbo mei actus liberi. Datis præmissis, distinguo consequens illo *ut* alludente ad nostras mentales præcisiones concedo. Alludente ad objectivas ipsas realitates subdistinguo: est virtualiter distinctum à Verbo, ut expressivo mei actus liberi distinctione virtuali appellante supra verbum ipsum nego (quia de hoc est questio) appellante supra actuales ipsas cognitiones, quibus constituitur in esse actualis, & absolutæ locutionis concedo, quia illæ divinæ cognitiones una necessaria, & altera contingens, distinguuntur virtualiter invicem.

CXII. Dico 2.º Ratio objectiva formalis, & immediata propter quam 2.^a potius, quam 3.^a persona est Filius, est: quia potius, quam 3.^a producit per generationem. Et in primis, quod hæc ratio si vera sit, sit quoque sufficiens, videtur planum, quia esse Filium, & generari generatione viventium sunt termini convertibiles, nam omnis, & solus Filius generatur, & omnis, ac solus sic genitus, est Filius naturalis. Quod autem sit vera probatur: Generatio viventis juxta Philosophos, & Theologos est origo viventis à vivente principio conjuncto in similitudinem naturæ; at licet priora verba competant etiam productioni Spiritus sancti, quæ sine dubio est origo viventis à vivente à principio conjuncto, non tamen illa posteriora in similitudinem naturæ, quæ sanè competunt productioni 2.^æ personæ; ergo hujus potius, quam illius productio est generatio. Probo minorem. Verba illa significant, quod principium, prout in actu primo proximo ad generationem, ponat prolem sibi similem in natura, ut tali, id est in natura, ut potente producere hoc, vel illo modo vero, & reali, suppositum aliud ejusdem perfectionis;

natura enim, ut natura, est principium motus, & quidem proportionati principio in quo est, ac proportionati quoque modo, quo operatur; Atqui hoc convenit principio 2.^æ personæ, siquidem hæc gignitur cum fecunditate producendi, si non per generationem, saltem per spirationem activam, & consequenter modo vero, & reali, suppositum ejusdem perfectionis, nimirum Spiritum sanctum, cujus productioni hoc non convenit, quandoquidem spirator (id est Pater, & Filius, qui sicut non sunt duo Dii, ita non sunt duo spiratores partiales, aut totales, sed unus spirator, ut jam dictum est) non conatur in chimæram, qualis esset, quod Spiritus sanctus evaderet similis suo principio in virtute producendi aliam personam ejusdem perfectionis, cum sit chimæra 4.^a persona Divina: Ergo.

CXIII. Quamobrem in Spiritu sancto est natura Divina, ut Deitas cum attributis omnibus absolutis; sed non est eadem natura Divina, quæ in Patre, & Filio, ut natura, id est, ut fecunda, & potens producere suppositum aliud divinum. Unde objectiones contrariæ sic explicandæ sunt. In Spiritu sancto est eadem natura, quæ est in Patre, & Filio, reduplicata, ut natura, hoc est, ut fecunda ad intra nego: eadem, ut Deitas, ut divinitas, &c. Concedo; neque propterea minor est perfectio in Spiritu sancto, quam in duabus Divinis Personis. Nam cum tota perfectio fecunditatis sit ipsa Divina essentia, eo ipso quod hæc sit in Spiritu sancto, licet in eo non sit, formaliter per immediatam identitatem, fecunditas ipsa formalis, nihil perfectionis concluditur esse in Patre, & Filio, quod non sit in Spiritu sancto: Rursus licet in generationibus creatis proles evadat similis suo principio virtute communicandi aliis naturam non utcumque, sed determinatè per generationem, hæc species similitudinis non est de ratione generica generationis; sed quia creaturæ non habent alium modum communicandi physice suam naturam, nisi per generationem. Ex principiis autem Fidei scimus Filium communicare naturam Divinam Spiritui sancto (*De meo accipiet*) aliter quam per generationem, scilicet per spirationem,

nem, qui modus non invenitur in tota Republ. creata; Et rursum Spiritum sanctum ex sua caracteristica proprietate non esse genitum, sed procedentem, ut docet Athanasius.

CXIV. Explicatur. Etiam in generationibus creatis evadit proles similis suo principio in virtute producendi multa supposita ejusdem perfectionis; & tamen hoc non est de ratione Filii in genere. Fide namque novimus secundam personam esse Filium, & insuper esse incapacem producendi multa supposita ejusdem naturæ, & perfectionis; Ergo quod deprehendimus in generationibus creatis propter earum imperfectionem, non illico appingere debemus divinæ generationi: quod si dixeris prædictum generationis conceptum fuisse formatum à Philosophis, ex eis, quæ deprehendebant in generationibus creatis, & consequenter, si est exactus, debet convenire productioni Filii divini eo modo, quo productioni Filii creati; si secus, nihil refert, quod illi conveniat probandi ergo, illius productionem esse generationem. Reponam 1.º verba Augustini supradicta. Nullus modus Processionis alicujus creaturæ perfectè representat divinam generationem, quid ergò mirum, quòd in hac inenarrabili generatione non deprehendamus omnia, quæ contingunt in generationibus creatis? 2.º Sicut identitatem inter relationem, atque essentiam explicamus partim ex principiis Philosophicis, partim ex Theologicis; eò quòd hæc aperuerunt nobis speciem quamdam identitatis realis latentem præcos Metaphysicos, & consequenter promoverunt explicationem identitatis realis, quam inceperunt Philosophi; Ità generationem inenarrabilem nobis, explicamus utcumque partim ex principiis Philosophicis partim ex Theologicis, quia hæc aperuerunt nobis speciem quamdam generationis fugientem penitus ingenia Philosophorum, scilicet æternam generationem Filii, nequeuntis ab intrinseco gignere alium Filium; quocirca, vel definitio data significat, quòd Filius debet esse fecundus determinatè communicando naturam per generationem:

vel vagè per generationem; aut per alium quemvis modum verum, & creatum. Si 1.um Fides aperuit oculos Philosophiæ docendo istam definitionem non esse rectam, utpotè non convenientem omni suo definito: Quocirca ex definitione in isto sensu non arguimus, processionem 2.^æ personæ esse generationem. Si 2.um est legitima definitio, & ex illa sumitur argumentum nostrum,

CXV. Demum nè objicias generationes, ac Filios monstrosos, qui verè sunt Filii, & tamen ex vi suæ generationis nascuntur incapaces communicandi aliis suam naturam. Etenim influxus Equinus v. g. quatenus est ex se, intendit producere Animal suæ speciei, id est influxus ille produceret Animal equinum, & consequenter Filium capacem fecunditatis, nisi per accidens admisceretur influxui animalis speciei extraneæ; & propter hanc accidentalem commixtionem seu combinationem influxuum distinctarum specierum resultat monstrosa quædam species 3.ª nempe mulus; Ergò semper subsistit, quòd licet Filius non evadat similis semper in actu 2.º suo parenti, in virtute communicandi suam naturam aliis (quam similitudinem in actu 2.º non poscit ratio Filiationis ob multa accidentia, quæ subrepere possunt) nihilominus actio generativa ex se, ac præscindendo ab his accidentibus, conatur terminum similem suo principio in natura, ut natura, id est similem in virtute producendi aliud suppositum. At processio Filii divini per se ab intrinseco repugnat omni impedimento contrà fecunditatem Filii, aliàs ex se foret conjungibilis in sensu reali cum eo, quòd Filius nequiret producere Spiritum sanctum. Item spirator per se ab intrinseco repugnat cum eo, quòd Spiritus S. possit producere aliam personam divinam; aliàs Pater, & Filius essent in sensu reali conjungibiles cum possibilitate 4.^æ personæ; ergò stat, quòd productio Filii intendat prolem similem suo principio in natura, ut natura, secus productio Spiritus sancti: ergò stat, quòd productio illa sit generatio, secus hæc.